

XV. Országos Weöres Sándor Gyermekszínházi Találkozó – a regionális bemutatókról –

Szekszárd

A szekszárdi regionális fesztiválra négy megyéből tizenegy produkció jutott el, pontosabban a régió négy megyéjéből (Baranya, Fejér, Somogy és Tolna) háromból érkezett csoportok. Baranyából nem került tovább senki... Értékes, jó szellemiségű, felelős dramatanári gondolkodást tükröző bemutatókat láthatunk, melyek kivétel nélkül méltán kaptak meghívást. Erről tanúskodott, hogy minden előadásban voltak pillanatok, percek, amikor valódi színházi hatás született, amikor „összelélegzett” színpad és nézőtér. Pedig a helyszínt megpillantva szinte reménytelennek tűnt, hogy a művelődési ház irdatlan színpadán „átjöjjen” a rivaldán a szinte elvesző gyerekszínházi játéka a több száz fős, félig vagy annyira sem megtelt nézőtérre.

Zagter Bakter csoport – Várdomb
Dömdö-dömdö-dömdödöm; Perényi Balázs felvétele

Megküzdött a hatalmas térrel a nyitóprodukció, a Zagter Bakter csoport *Dömdö-dömdö-dömdödöm* című játéka is. Lázár Ervin meséje, a Kerekerdő lakóinak költői versenye a gyerekszínházok állandó szereplője, annak dacára, hogy alig van benne valódi szí-

tuáció, nem kínál hálás akciókat, cselekményvezetése mechanikus, karakterépítésre nem ad sok lehetőséget (hiszen a figurák jellemét, viszonyait a többi meséből, tehát a cselekményen kívülről fejthetjük meg). A költői verseny Lázár Ervin rendkívül szellemes stílusparódiája, a kortárs irodalom – többek között Weöres, Tandori – lírai eljárásainak ironikus kifordítása, talán ez a legkevésbé drámai „kerekerdő”-történet. Feldolgozásra csábíthat ugyanakkor, hogy nyolc egyenrangú, egyenlő súlyú, „terjedelmű” szerepet kínál. A várdombiak jelmeze egyszerű eszközökkel különbözteti meg az alakokat: a színek, néhány kiegészítő (kalapok), keyés arcfestés, sajátos frizura segíti a játékosokat a karakterformálásban. Egyszerűen stilizált, megfelelően emberi karaktereket látnunk, nem takarja a gyerekeket állatmaszk, a mesevilág állatlakóit emberi tulajdonságok megtestesítőjének mutatják. Egy-egy mozdulat, testtartás rajzolja meg az alakokat. Szerencsés díszletelemek a könnyen mozdítható, variálható farönkök. Jó ízléssel létrehozott, egyszerűen stilizált látványvilág válik a játék közegévé. Bodor Tiborné csoportvezető a világos térszervezéssel – szétülésekkel és összeseregéléssel, csoportok kialakulásával és szétválásával – érzékelteti a versenyhelyzet szülte konfliktusokat, a közösség felbomlásával fenyegető válságot. Sajnos az óriási terem arra készíti a gyerekszínházi játékosokat, hogy mindig emelt – nem természetes – hangon kiabáljanak egymás felé, ami megnehezíti a viszonyok életteli megjelenítését. A törekvés, hogy kitöltsék az óriási színpadot, annyira szétszórja a szereplőket, hogy nehezen alakulhat ki közöttük valódi kapcsolat. Intimebb térben biztosan még jobban hat az előadás.

A györeiek *Varázsital* című produkciója klasszikus mese köntösébe bújt tantörténet. Az elkényeztetett, hisztis királylányt – aki tucatnyi nevelőt használt el az utóbbi időben –, mesebeli placebóval megszelídít egy jó eszű diák. Elhiteti vele, hogy miután megitta a varázsitalt – cukros vizet – dühe szörnyen elcsúfítja arcát. Ergo: többé nem tombolhatja ki mérgét kedvére, ideje alkalmazkodni, megjavulni. És valóban! A királylány megszereti fiatal tanítóját és így a tanulást, vagy fordítva, vagy egyidejűleg. A kicsit papírizú tanmeséből (melynek szerzőjét, forrását a rendező sem ismeri, nincs címlap a kiadványon) igényes, tetszetős előadást hozott létre a Móra csoport. Szótsné László Olga csoportvezető-rendezőnek sikerül az, ami a legtrikább esetben válik be gyerekcsoportok mesejátékaiban, ha „realisztikus”, illúzió-színházi királyi udvart kísérelnek meg színre állítani: a színpadkép megemeli a játékot. Nem rontja le a gyerekek színjátékát a szegényesség, olcsóság hangulata, nem zökkent ki a töméntelen stílusidegen tárgy, ruha, megoldatlan vagy megúszott részlet. A hagyományosan jelenetezett, és lebonyolított mesében világosan

elemezték a helyzeteket, már amikor a szöveg igazi helyzeteket kínált, plasztikusan formálja meg a karaktereket (teszetosza papucskirály, harcias királyné stb.), amennyiben vannak játszható karakterek. A „királykisasszony” sok színnel, hitelesen, saját élményeiből táplálkozva formálja meg „főszerepét”. Kár, hogy a nagyszínházi „mesejáték”-stílus kicsit lefedi a személyes megszólalásokat. A szükségszerűen emelt beszédmód, amivel át akarják beszélni az üresen tántogó előszínpadot (sajnos a függöny mögé építették be díszletüket, így még távolabb került tőlünk a játék) gyakran feléli a játékos energiáit.

Gyerekszínházi „klasszikussal”, a *Főzzünk kalamászt* című játékkal¹ folytatódott a program. A nánai kisiskola szinte minden tanulója szerepel a tüneményes előadásban. Gyönyörű viseletek, a néphagyomány egységesen igényes tárgyi világa, táncprodukciókat idéző impozáns és kifejező térszervezés, kivételesen pontos és finom ritmikai játékok, tiszta énekhangok, érthető beszéd, bátor játékosság jellemzi a bemutatót. Kivételes érték az előadást átszövő zeneiség. A dalok, táncok, ritmikus megszólalások, prózai részek összhangja valódi zenei kompozíciót ad. Az együttes játékból kitűnik egy-egy színes megszólalás, gesztus: színházzá nemesül az önfelelt cselekvéssor. A közös munka alapja és következménye egyaránt a magával ragadó jókedv és lendület, amiről a ragyogó tekintetek, nevető arcok sokasága tanúskodik. Minden jó színház alapja: a magafeledtség és pontosság, felszabadultság és koncentráció egyensúlya! Ezt az expresszív kettőséget képes megvalósítani *Kollárné Kuris Piroska* és *Novotni Istvánné* csapatukkal. Ráadásul egy teljes iskola szinte összes tanulóval tesznek csodát! Felmérhetetlen hatású lehet egy kistelepülés életében, ha ilyen pedagógus-csoportvezetők fogják össze a kisiskolásokat a színházi eszközökkel.

Nagyon kellemes meglepetés volt számtalan sikerületlen kerítésfestés után egy szellemes, sodró Tom Sawyert látni. Több kaland összegyűjtéséből született a szöveg. Ezeket összeköti a kamaszszerelmek, fiúk és lányok közeledésének motívuma. Kedvesség, jóféle humor, vonzó vagányság árad a játékból. Összerántja a produkciót a címszereplő hamiskás „rosszasága”, megnyerő egyénisége. A kertésznadrágos, mezítláb kamaszember csínytevésai nem ellenszenvesen durvák vagy kínosan infantilisek. Igazi bandavezér, az előadás pontosan rajzolja meg csapatának erőviszonyait. A történetek közegére utal a cím: „*Kalandok Sz. Petersburgban, avagy Tom csínytevésai*”, és az előadás valóban megidézi Mark Twain regényének erős atmoszféráját. A kortalan lánykaruhák és kalapok, kockás ingek és sapkák, szerencsésen és kevésbé szerencsésen válogatott viseletek végül is egységes világot teremtenek, ez a kissé idealizált, 19. századi

¹ Sóstói Andrásné: „Főzzünk kalamászt” – szerkesztett játék. In: Thália szekere – színdarabok, forgatókönyvek gyermekszínházi játékosoknak. Szerk.: Kaposi László. Magyar Drámapedagógiai Társaság, Bp. 1999

kisváros magától értetődően válik a tizenévesek szelíd lázadásának, első szerelmeinek hangulatos terévé. Kicsit kusza az előadás, kicsit rendetlen a térszervezés, kicsit összemosódnak a jelenetek, mégis nagyon szórakoztató, szerethető produkció a balatonszabadi kreatív színpad bemutatója, *Ágoston László* rendezése.

Balatonszabadi Kreatív Színpad

„Kalandok” Sz. Petersburgban, avagy Tom csínytevésai
Perényi Balázs felvétele

Az elmúlt évek nagy színházi élményeikhez, melyeket gyermekszínházi játékosoktól kaphattak a nézők, hasonlóan nagy hatású előadás az agárdiak *Ezerszín* című munkája, ez a torokszorítóan mély és igaz, ugyanakkor iróniával átszótt tudósítás a tizennégy-tizenöt évesek életéről. Vagyis régen rossz lenne, ha úgy általában „tudósítanának” a kamaszok világáról. Az előadásban nyoma sincs érdektelen általánosságoknak, nem kényszerülünk arra, hogy személyiségeket elmosó triviális kamasz-panasszal szembesüljünk. Személyesen szólnak, általános érvennyel. Meggyőződésem, hogy a távolságtartás tudatos megoldásai teszik lehetővé az előadás lefegyverző őszinteségét. Mik tehát ezek az eszközök? A rendkívül egyszerű keret, amelyben kulcsszavakat ismételnék ritmikusan a székükről fölálló, sorban elénk lépő színjátékosok, ezáltal létrehozzák a játék stilizált terét, melyben konkrét életproblémák emelkednek „mi” élménnyé. A jeleneteket kötő, azokat ellenpontozó groteszk hangvételi számok (Cseh Tamás stb.), amit a csoportvezető,

Cziczó Attila ad elő egy száll gitárral, a színpad szélén ülve. A jelenetek nyelvi megformáltsága, egységes nyers stílusa (írállyá nemesülő szleng). A szerepvédelem, ahogy a személyes élményeket a figurák érzelmeivé transzponálják (bizonyára vannak párhuzamok, azonosságok, de egyértelmű, hogy nem konkrét élethelyzeteket dramatizálnak). Mindezzel elérik, hogy megrázóan hiteles minden gesztusuk, mozdulatuk, megszólalásuk. Még akkor is, ha olyan súlyos tartalmakról szólnak, mint egy édesanya elvesztése. Ezért tartalmasak a csendek. Így lehetséges, hogy mindenki izgalmas, erős egyéniségnek tűnik, holott „csak” szerepet játszik. Mert szerepet játszik! Mint minden etűdszerkezetű játéknál, itt sem egyformán erős minden jelenet, de nincs kínosan rossz helyzet, hiteltelen figura, és összességében az egymást követő helyzetek mégis kiadnak egy drámai ívet. Az etűdöket összefűzik az ismétlődő motívumok, kulcsszavak, visszatérő színpadi jelek. Egy igazán átütő életjáték színreviteléhez a csoportvezetőnek egyszerre kell írónak, dramaturgnak és rendezőnek lennie, az előadás tanúsága szerint az agárdiak drámatanár-rendezője minden területen nagy tehetséggel dolgozott. Így születhetett meg a közvetlenség és megformáltság, rögzítettség és spontaneitás érzékeny egyensúlya, ami a jó improvizációra épülő előadás legfontosabb erénye.

Az ifjúsági irodalom másik nagy klasszikusából, a *Twist Olivérből* a siófoki Turbó Csigáék készített előadást. A nagy létszámú, vegyes életkorú csoport díszletek nélkül, rendkívül tetszetős, jól komponált képekben meséli el a regény történetéből kiemelt cselekményszálát. Olivér megszökik az árvaházból, beveszik a tolvajbandába, lebukik, majd bíróság elé kerül, hogy ott megjelje régen elvesztett családját, végül hazatér. Egyszerű szabású lenvászon ruhák, fejfedők stilizált „korhúsége” kiemeli az egyes képek, tablók, térformák artisztikumát. A történetmesélés könnyed és elegáns különösen az első „tételben” az árvaházképben, ahol világosan meghatározott szituációk, pontosan kijátszott döntési helyzetek háttérét adják a képek. Később már inkább csak a színpadi látvány esztétikumát hat, elmosódik a jelenetek feszültsége, drámaisága, tétje. Olivérré két fiú játssza, egy kisebb és egy nagyobb, így érzékeltetik az idő múlását, a főszereplő felnövekedését. Célszerű megoldás, hiszen a gyerekszínjátékok a legkritikább esetben képesek nagy ívet, teljes cselekményen átívelő folyamatokat megjeleníteni, viszont szétbontva a szerepet egy-egy stáció erőteljes felmutatására képesek lehetnek. Erről árulkodik, hogy a második Olivér, aki a játék jórésztében szerepel, bármilyen ügyes színjátékos is, nem bír el a szereppel. Lehetséges, hogy jót tett volna a produkciónak, ha legalább még egy Olivérré megismerünk (a néző is várja a játék elején bevezetett játékszabály megerősítését, az újabb szerepátvételt). A nagyobbak többsége, különösen a nagylányok, szinte csak kórusakciókban vesznek részt, nem kapnak igazi játéklehetőséget, életkorukhoz illeszkedő feladatot. Pedig a nagy rutinnal bíró, több éve együtt játszó felső tago-

zatosoknak valószínűleg már nem nyújt olyan örömet az efféle közös munka.

A csipke Rozál abszurd ellenmese. Van benne bulikon kényszeresen vetkező mostoha, gumimatracon miniszoknyásan horkoló címszereplő, akihez echte népi csizmás-kalapos szegénylegény érkezik. Van kisiskolás király, kinek jó „három évfolyammal”, legalább egy fejjel magasabb a felesége. Van seprűjén veszettül nyargalászó Harry Potter. És így tovább. Kifordított, kifosztott figurák, helyzetek, cselekménymozzanatok követik egymást, helyenként igen szellemesen, de talán nem elég vadul és merészen, s főként nem eléggé sűrítve. Megannyi ellenpont – pont nélkül. A műfaj követelte totális szabadság, a teljes negáció szabadsága megköveteli, hogy pillanatról-pillanatra erős impulzusok ériék a nézőt. A totális nonszensz nem kínál esélyt az azonosulásra, a történetbe helyezkedésre, a folyamatok követésére, hiszen nincsenek folyamatok, történet, hősök. Ehhez mérten kicsit tempótlan, kicsit komótos a játék. A legélvezetesebb részekben intenzív cselekvéssé, formálódik egy-egy képtelen ötlet, s nem csak szavakban, színjátékban is megjelenik humor. Ilyen erőteljes akció Potter és Mostoha Mátixot, Csillagok háborúját idéző összecsapása. A mesék világából éppen eltávolodó tizenévesek számára, azoknak, akik rádöbbennek környezetük, a világ képtelenségeire érvényes formának tűnik az effajta mese-parafraízis. Az ötletparádét a tempó, a játékintenzítás, a poénonk milyensége minősíti. A Kvintett Alapfokú Művészeti Iskolások, *Czakó Lilla* és *Cseszár László* irányításával, ha nem is végig azonos erővel, ha nem is egyenletes színvonalon, de hatni képes produkciót hoztak létre.

Abáról egy teljes elsős osztály hozta el Móra Ferenc *Didergő királyából* készült előadását, amelyet *Tömöri Zsuzsa* állított színpadra. Kicsit elfogódottan, kicsit félszegen mesélnek közösen történetet, de az egész előadást áthatja valami kedves líraiság. A viseletekre tetszetős mellény címereket húztak, ezeket a közösen elkészített esztétikus jelmezeket mesemotívumok, heraldikai alapmintázatok díszítik. A temperára emlékeztető halvány tónusok a legvadabb színeket is szép harmóniába oltják. Ez a harmónia jellemzi az egész produkciót. Jó érzékkel komponált, viszont kicsit statikus képekben mutatják meg a Didergő király legfontosabb történéseit. Több játékoság, több akció, energikusabb cselekvések tovább erősíthetnék a közös mesélés hatását, s talán oldanak a színjátékosok megilletődöttségét (példa erre, hogy mikor megmozdul a gyereksereg azonnal élet költözik a színpadra).

A találkozót egy másik, hasonlóan értékes életjáték zárta, a Tinódi drámások *Ajtók* című produkciója, amit *Egervári György* rendezett. A nézőket felhívták a színpadra, hogy a kamaraszínházi intimitás légkörét megteremtsék. A színpad szimbolikus terében átértelmeződnek a köznapi gesztusok, érzelmek, viszonyok. A művészen kidolgozott, többfunkciós ajtóval lezárt üres tér emblémává emelkedik: a széken gubbasztó főszereplő zárt világát jelképezi, ahová bezúdul, beszüremlik, beóvatlankodik a valóság. Az ön-

magába forduló kamaszemberek fantáziavilágát, érzelmeit, kommunikációs görceit ábrázolják nagyon érzékenyen. Hol ellenséges kortársak rontanak a fiúra, hol szerelme pillant be, hol félszeg barát somfordál be az ajtón.

Tinódi Drámások – ENYING
„Ajtók” (életjáték), Perényi Balázs felvétele

Megesik, hogy vetélytársai átlényegülnek a virtuális valóság hős harcosaiává (számítógépes játékok szereplőivé), hogy megvívjanak főhősünkkel. Az egyszerre szimbolikus és realista etűdöket rendkívül egyszerű, minden sallangtól mentes színjátékkal keltik életre. Senki nem kap teljesíthetetlen feladatot, mindenki hitelesen képes megoldani a maga feladatát – „jelen van” a játékban. Az artistikus világítás, a pontosan szerkesztett, stílárisan egységes zene, a gondosan kidolgozott mozgások (segítő *Gyevi-Bíró Eszter*) nagyon erős atmoszférájú bemutatónak állnak össze. Az egész olyan mives, mint a formanyelvet meghatározó színpadkép. Mindez azonban nem öncélú artistikum, minden eszköz a szereplők érzésvilágának, gondolatainak hiteles megfogalmazását segíti: a kifejezést, amihez még nincsenek közvetlen színészi eszközeik. Az előadás végén rémálomszerű jelenetben az ajtón beáramló rázuhannak a szerelmesekre, de ők kikecmeregnek a halomból, az ajtó nyitva áll, a tér megnyílik.

Perényi Balázs

Kisvárdai

Tisztes helytállás

A regionális döntőn Szabolcs-Szatmár, Borsod-Abaúj-Zemplén, Heves és Hajdú-Bihar megyék legjobbait láthattuk. Összesen tizennégy produkció került színpadra a kisvárdai Várszínház és Művészetek Házában. Az első „turnus” szombat délután, a második vasárnap délelőtt játszotta az előadásokat. Mindkét nap, az előadások végeztével kezdődött a szakmai beszélgetés, melyen egy-két kivételtől eltekintve minden csoport képviseltette magát.

A szervezésről szólva meg kell említenem, hogy tulajdonképpen minden rendben ment, de az volt az érzésünk (a „meghívott szakmai vendégeknek”, ré-

gében zsűrinek), hogy minden kicsit üzemszerűen, némileg hangulattalanul, kicsit „darálószzerűen” működött. Nem volt nagy probléma, működött a technika, volt műsorközlő, fegyelmetten „peregtek” az előadások, de az a plusz, amitől a fesztivál igazi gyerekfesztivállá válhatott volna, az valahogy hiányzott. Nem tudom, min múlt ez: talán egy-két lelkes tanár beszerzésén, talán némileg rutinosabb, átgondoltabb szervezésen. Úgy tűnt, a szervezőknek, az intézménynek fontos a rendezvény, érezték ők is, hogy jövőre talán több vagy éppen másfajta energiákat is meg kell mozgatniuk ahhoz, hogy az esemény valóban azzá válhasson, ami: vidám, jó hangulatú gyerek-színházzá, a szó legtagabb értelmében.

Az előadásokról

A Kaméleon Musical Gyermekszínpad (rendező *Ducsai Tiborné*) Tiszalúcról egy előadás-füzérrel érkezett, mely a különböző életkorú gyerekeket három történetben játszatta. Az első az ismert pokróc-mesét, a második a „Rák és a Mász” esetét, míg a harmadik egy környezetvédelmi témába burkolt nevelési tanmesét dolgozott fel. Problémát jelentett, hogy a harmadik darab mind hosszúságában, mind témájában elkülönült „társaitól”, így nem valósulhatott meg a rendezői szándék az egység megteremtésére. Szemmel láthatólag zavarta a játszókat a nagy tér (csak a nap második felében jutottak el odáig a kollégák, hogy behúzassák a felezőfüggönyt és összéb húzassák az előfüggönyt, emberibbé varázsolva a nagyszínpad méreteit), elvesztek (nem csak itt) a gyerekek a nagyszínpadon. Nehezítette a helyzetet néhány mikrofon elhelyezése, mely mind a színpadképben, mind a „belebeszélésben” inkább akadály volt, mint segítség. Néhány iskolás hangsúly, a kellékek következtelen használata (a stilizációs szintek összekeverése) mellett megjelent egy-egy kiváló karakter is a színpadon, ez volt talán az erőssége a produkciónak.

Megfigyelhető volt az a folyamat, mely szinte összes darabban jelen volt: a tanulságok, a „fontos igazságok” levonásának és kimondásának kissé görcsös igyekezete. Mintha a tanárok, rendezők olykor kevesebbet mertek volna rábízni a nézőkre az értelmezés területén.

Nagyszerű szerkesztett játékot láthattunk az újfelhértői Pillangók csoporttól (rendező *Kocsisné Vízi Margit*), akik élő hegedűszóval kísérték előadásukat. Csupa lány alkotta a csoportot, egy szem fiúval vegyítve, aki nagyon ügyesen állta meg a helyét. Értelemszerűen a játék is erre a „különlegességre” épült, azt dolgozták fel, hogyan is lehet a lányok játékába bevonni a fiút. Feltűnően jó volt az összhang a gyerekek közt, ügyesen és ötletesen használták kellékként a kendőket, melyekből, ha kellett, házat „építettek”, ha kellett teret szerveztek. Egy ponton túl már nem nagyon lehetett felfedezni, hogy mi az igazi kapcsolat az egyes játékelemek közt, mi a szervező erő, az egymás mellé rendelő játékszerkezet kicsit akadályozta az előadás ívének egyenletes emelkedését.

Az ugyancsak újfelhértói Huncutkák (rendező *Jászay Lászlóné*) Lázár Ervin klasszikusát dolgozták fel, sok-sok kiváló improvizatív játékkal vegyítve. A történet (*Négyszögletű Kerek Erdő*) új alakjai lettek a meseszereplők által alakított rendőrök, akik hétköznapi csetlés-botlásukkal nagyon élővé tették a játékok. „Ültek” a kabarétréfák, egészen kiváló érzékkel parodizáltak a játszóknak.

Az 1985-től működő siroki Paff Színpad (rendező *Rajnavölgyi Vilmos*) *A bajusz* című előadása a rendezői szándék szerint igazi vásári komédia. Az előadás (melynek szövegét több darabhoz hasonlóan Belinszki József dolgozta át) azonban végig hordozott egy érdekes sötét tónust is – nem utolsó sorban a főszereplő fiú jóvoltából –, nyitva hagyva a kérdést: tulajdonképpen mit is jelent igazából az oly nagyon hiányzó bajusz? Mire van valójában szüksége a főhősnek? Mi hiányzik neki? A darab végi sötét valóság (a főhöst többször is átverik, megalázzák, nem lesz meg a hön áhitott bajusz) és a könnyednek szánt keretjáték sajnos nem vált el igazán, így maradt a nézőben némi bizonytalanság.

Ezen a regionális döntőn a ritka kivételek közé tartozott a miskolci Apródok Gyermekszínpad (rendező *Szeszák Szilvia*) életjátéka abból a szempontból, hogy az előadás egyértelműen a gyerekek valós élethelyzetéből indult ki, a feldolgozott történet (egy unalmasnak és csalódásokkal telinek induló lanya nyári nap története) ismerős lehetett minden néző számára. Persze sokszor pont ezt a fajta természetességet, hétköznapiságot a legnehezebb színpadra állítani. Az előadásban kiváló szereplőket láttunk, akik nagy élvezettel, tehetségesen keltették életre az idősebb és fiatalabb testvérek csapatait, egymással való konfliktusait. Nagyon jó tér- és kellékhasználat, jó ritmus és tempó jellemezte az előadást, melyet színesített az ízléssel válogatott, a hangulatokat mindig érzékletesen aláfestő zene.

Különleges csapat a sirokiak Bendegúznok nevű formációja (rendező *Gál Zoltán* és *Viktor Tünde*). A műsorközlő – nyilván a csoport kérésére – különösen hátrányos helyzetű gyerekekből álló csapatként „jellemzte” őket, mely mondat némi vitaalapot képezett a zsűri számára, mennyiben szerencsés ezt nyilvánosan is hangoztatni. És persze elmerenghettünk, pontosíthattuk, meghatározhattuk újra a magunk számára ezt a közismert fogalmat. Tény, hogy a csoport több tagja is enyhén értelmi fogyatékos diák, és akinek nem ez, annak a halmozottan hátrányos szociális és kulturális háttér jelenti a legyőzendő akadályt. Három különböző korosztály két osztályból alkotta/alkotja a társaságot. A produkció (*A cigányból lett királyfi* című népmese) szerencsés választásnak, nemes anyagnak bizonyult az előadás szempontjából. A főszereplőt alakító kisfiú tehetsége mindenkit lenyűgözött, magával ragadott. Hihetetlen játékkedvvel, ötletességgel és bátorsággal játszotta a királyfi szerepét. Produkciójukból érezhető volt a közös játék örömeinek mindent felülíró ereje.

A debreceni Abakusz Gyermekszínjátszó Kör (rendező *Nánási Sándor*) *Kis kalapban kicsi ész* címmel mutatta be előadását. Meg kell mondanom, ezzel talán a legéletvidámabb, leginkább eleven, dús, élvezetes előadást láttam az egész regionális döntőn. Nánási Sándor „gyerekei” éltek a színpadon, tudták, hogy mit miért tesznek – és roppantul élvezték azt, amit épp csináltak. Az előadás tele volt jobbnál jobb „karakterszínészekkel”, mégis az összhang, az együttjátszás teljes összhangja volt igazán lebilincselő. A zsűri tagjai megegyeztek abban, szívesen járatnák saját gyermeküket is a debreceniekhez. Ének, mozgás, eleven helyzetek, jó színpadi „trükkök” és szép színpadi képek jellemezték ezt a 20 percet. Mindezt egy viszonylag ismeretlen palóc népmese segítségével sikerült elérniük.

Végül két Karinthy-feldolgozást említek: két csoport is „nekiesett” a „Tanár úr kérem” anyagának. A vásárosnaményi Fantázia Csoport (rendező *Csalan Attiláné*) és a debreceni Petőfőiskák (rendező *Nagy Pálma* és *Török Anett*) kísérleteztek azzal, hogy összevegyítsék a mai és a Karinthy által megírt világot. Őszintén szólva, egyik előadás sem járt sikerrel. Az elsőt az avított humor és a vérszegény rap-dalok okoztak csalódást, míg a másodikban a látomások, víziók hiánya. Mindkét előadásban az igyekezet értékelése előbbre való a tényleges produktumnál és mindkét helyen adások maradtak annak megválaszolásával: miért is kell ma elővenni ezt az anyagot, illetve, hogy megmagyarázzák, megmutassák, miképpen cseng össze a jelen és a mintegy 80 évvel ezelőtti iskolai világ.

Takács Gábor

Budapest

„Mert kell jó végnek lenni, muszáj!”

Ami ezen a szombaton történt a Marczibányi téren, az visszaadja az ember hitét. Megmutatja, hogy mennyi szépség, mennyi értelem van abban a munkában, amit a gyerekszínjátszókkal végeznek a kollégák. A kezdet: színházi igényességgel fogalmazott Brecht-előadás, a vég: speciális csoporttal dramatizált mesefolyam pedagógiaileg nagyszerű színpadi megjelenítése.

Miközben a túlnyomórészt kiváló előadásokat, a remek színjátszókat, a nagyszerű játékokat néztük, kérdések jártak a fejekben. Úgy vélem, folyton-folyvást érvényes kérdések; azok, amelyeket az ember önmaga számára éppúgy megfogalmaz, mint a csoportvezetők, érdeklődők számára. Hogyan is ítéljünk meg egy gyerekszínjátszó előadást; meddig kell tekintettel lennünk közösségépítő, személyiségfejlesztő szerepére, hol kezdődhet, és meddig terjed az esztétikai értékelés határa; szabad-e színházi kritériumokat megfogalmazni, elvárni egy gyerekszínjátszó előadás kapcsán. Mit bír el egy gyerek? Engedhetjük-e, hogy magát odaadva higgyen egy rossz darab sugallta féligazságban, vagy fogjuk állandóan a kezét?

Hagyjuk-e szabadon bókászni a tévutak és valódi értékek rengetegében? Hol van a csoportvezető felelőssége, és számonkérhető-e bármi azon, aki gyakran saját energiáit felélve bíbelődik a színjátszókkal. Ám a pusztán köszöneten túl nem azt várja-e, hogy művészi kvalitásait is elismerjük, illetve kell-e, hogy pedagógus létére rendelkezzen ilyenekkel? Mi van akkor, ha a csoportépítést, személyiségfejlesztést tekintve tökéletes a munkája, színházi élményt mégsem nyújt a produkció? Szerencsére izlésbeli differenciák ez alkalommal nem voltak dominánsak – de a kérdések zöme folyton érvényes és folyton motoszkál az emberben, ha épp a „zsúri” szerepkörében létezik. (Magánnézőként egyszerűbb az elutasítás vagy vele-örvendés kategóriáját megfogalmazni.)

Amit most a Marczibányi téren láttunk, mindenképpen megérdemelne az alábbiánál hosszabb elemzést is. De tekintsük át röviden, a bemutatkozások sorrendjében, hogy mit láttunk!

Szerpentin Gyermekszínház, Budapest – Brecht mesék
Kaposi László felvétele

Már a látvány igényességet sugall, és atmoszférát teremt Brecht Jó embert keresünk c. darabjához. Súlyos selyemmel letakart létra, mellette kék esernyő, fehér felhőkkel... Ez lehetne akár túl édeskés is, de itt hatásában kifejezetten jó. Energikus énekkel jönnek be a gyerekek, feketébe öltözve, fejükön furcsa kis kosár-kalapokkal. A kétszintes színpad (a színpad és a nézőtér padlója „játszik”) alsó részén ülnek le, remek ritmushangszerekkel indítják, s viszik tovább a történetet. (Az elrendezéstől persze a nézők egy része nem tudja követni a „lenti” cselekvéseket, nem látják ugyanis a padlót!) A játszók sok energiával, igen ügyesen dolgoznak – a megteremtett atmoszférát fenn tudják tartani az előadás végéig. Hiányérzetet talán csak az okoz – bár volt, akinek nem ez volt a benyomása – hogy a két egymás mellé épített történetet nem nagyon köti össze semmi. Én jobban örültem volna, ha csupán a második történetet látom, de azt a maga teljességében, tehát kicsit jobban kibontva. Ennek ellenére szép üzeneteket hallottam ki az előadásból, s úgy vélem, át is beszélték annyira a játszók, hogy értik és tudják, mit is jelent például az, hogy „rettenetes a kísértés a jóra”. Értelmezett és pontos szerepfelfogások, összmunkában dicséretes színpadi

képek sorakoznak előttünk. S noha kis ritmushibák be-becsúsztak, előfordult, hogy a szereplők nem tökéletesen figyeltek egymásra, az egész azonban mégis nagyszerű, tiszteletreméltó játékot jelentett; általában jó dinamikával, a „tömeg-jelenetek” is ügyesen mozgatók. Fontos, szép színházi előadásra kerekedett Szerpentinék Brecht-példázata.

Hangyabanda-apraja – *Furcsaságok*
rendezte Balla Edit

A verses összeállítás a leleményes és értékes szerkesztett műsorok sorát gyarapította. A csoportvezetők már hosszabb ideje figyelemreméltó munkát végeznek, s ezúttal is sikeresen állították színpadra a „Hangyák” valóban egészen kicsi „apraját”; elsős- másodikos tanulókat. Sokan voltak a színpadon, s minden gyerek elbűvölő volt. Jó volt nézni, látni, hallani őket. Belefeledkeztünk játékukba. Tisztán, szépen beszéltek, értelmzett és érzelmileg is feldolgozott versmondást hallottunk, remekül szólaltak meg a kórusok – szövegmondásban és éneklésben egyaránt. Nagyszerű, a gyerekjátékokból induló mozgásokat, remek térhasználatot és jelzesszerű jelmezeket láttunk, és a humor sem maradt ki a szerkesztésből. Nagy öröm volt hallani, hogy kortárs költők (kevésbé felkapottak is!) helyet kaptak a XX. századi válogatásban, amelyeket aprócska, színházilag értékes gyöngyszem pillanatok színesítettek. A gyerekek élvezték a játékot, folyamatosan tartották egymással a kontaktust. A leplekkel színesített keret, még ha nem is nagy és jól működő lelemény, képes volt megidézni az idők végtelenségét, s valamiképpen filozofikus mélységet adott a felszabadult játéknak.

Nebuló Színpad – *Tíz királyfi és a kiskondás*
rendezte Fodor Erika

Kőműves Zoltán darabja volt a leginkább vitatott tétel az előadásban – igaz, megállapítást nyert, hogy az iskola egyik tanáráról van szó, aki valószínűleg szívesen épít tanítványai játékos kedvére, s nem kizárt, hogy bizonyos diákos, életteli ötletek is így szüremkednek be az előadásba. Fura kicsit maga a szöveg, nyelviileg is vegyes – s bizony olykor foszladozó szövevű. De tagadhatatlan, hogy időnként felkínál jól ülő szövegepoénokat – az egyetlen kérdés, vajon a gyermek korosztály számára is olyan jól hangzanak-e ezek, mint a felnőtteknek?

Itt kell megemlítenem azt a számomra mindig érdekes kérdést, hogy egy szöveg mitől működik, vagy mitől nem a színpadon. Egy-egy darab, időnként, olvasva, sok lehetőséget rejtőnek tűnik, aztán egyszer csak kiderül, mégsem él. Itt ennek az ellenkezője történt, noha a szöveg bizonyos tekintetben ellenállt a megvalósításnak – a játszó gyerekek kedve, tehetsége hátán vitte nehéz csomagként a szöveget, ám végül mégis mozgásban maradt az előadás. Nem volt könnyű, s ismét bizonyossá vált, hogy jó alpanyagból sokkal könnyebb nagyszerű előadást csinálni. Szerencsére került a megvalósításba néhány helyzetko-

mikumos poén is – az ökörszem ájulása például –, és igen jónak találtam a tíz királyfi egyszerű jelmezét; nagy, fehér trikó, övvel, szalag-fejpánt a fejükön. Amikor össze-vissza kavarnak a dolgok, gyors öltözéssel megoldható, hogy bejönnek egy másik – immár összevézett, szakadozottabb – fehér trikóban. Néha ilyen kevés is elég az idő múlásának és az időközben bekövetkezett cselekvéseknek érzékeltetéséért.

A gyerekek kedvvel játszanak, egészen szépen beszélnek. Ritmusproblémák viszont bőven adódnak, s meg kellene oldani a lánc-reakciók színesítését is... Talán nem ártana jobban egyéníteni a tíz királyfit. A hirtelen nagy színpadra került csoport ezen kívül nehezen birkózott meg a Térrel, amely, sajnos, túl sokszor is, fel-felbillent.

Napraforgó, Székesfehérvár – *Pinokkió és az aranyak*
rendezte *Várnai Rita*

Harsány, jókedvű előadáskezdés után kicsit fáradt, mindenképpen élettelenebb folytatás következett. Volt szerencsém látni már az előadást – akkor bizony jobb állapotban volt, bár talán több hibával adták elő. Sok vonatkozásban most fejlődést láttam, más helyeken viszont éppen ellenkezőleg. Nagyon egyszerűen siklanak át a szereplők az érzelmi váltások, helyzetek fölött – túl egyszerűen intézik el pl. a megbocsátásokat, s más megrendüléseket... Nem tett jót a kifejező szövegmondásnak (amiben pedig Székesfehérvárott részünk volt!) az, hogy a Marczibányi téren remek térmikrofonokkal erősítik a színpadi beszédet. De nem is ez a legnagyobb baj; inkább az, hogy túlságosan sokszor látjuk azt, hogy valaki áll – anélkül, hogy igazán helyzetben lenne, és ezt testbeszéddel is jelezné, s csak *mondja, mondja*, a szöveget. Pedig vannak egészen jó pillanatok; sorolhatjuk a papagáj jelenetét, ami nagyon élénk; vagy éppen a Pinokkió fölött konzultáló orvosok egyikének remek, ironizáló szerepformálását. Azt is hiányoltuk kissé, hogy a boldog vég nem is volt annyira boldog. Több felszabadultságot, pontosabb és tudatosabb térhasználatot, karakterformálást kellene forszírozni a tehetséges, kedves csapatától, ahol érezhetően fejlődésben gondolkodó, arra képes vezető áll a csapat élén.

Színjátészó szakkör – *A Jóka ördöge*
rendezte *Bodzsár Istvánné*

Rögtön a nyitókép, egyszerű, s mégis lenyűgöző. Minden különösebb eszköz nélkül megidéződik egy templom, a padsorokban áhítatosan imádkozó, de nagyon is élénk népség, s még a gyóntatószéket is látjuk. Egészen elemeli a képet és igazi színházi jelenséggé transzponálja, amikor a háttérben megjelenik egy fehér ruhába öltözött lány, ütőgardonnal a kezében... Átlibeg a templomon, mint maga az ártatlanság, ellenpontozva az ima közben is pletykálkodókat. Igen ügyesen megoldott dramatizálási feladat – a templomi sereg szájába adni a helyzet elemzését. Remekül építkezik a játék – még akkor is ezt kell

mondanunk, ha időnként, némely szereplő picit kiesik a játékból és privát kinézései, reakciói válnak láthatóvá. Az egész nem sérül mégsem. Igazán ügyes térhasználatukat különösen dicsérni kell – ez a neurálgikus pont általában. Jó kis kép a kendervágás, igaz – a kútbaesés-jelenetet finomítani kellene, hogy mindenki pontosan értse. (Még én is.) Az egész játék felszabadult, talán nem egészen pontos, de szimpatikusan jókedvű. S hogy a tüzes pokolban milyen pokoli a lárma – azt igazán jól megcsinálták. Judit aszszony megjelenése már csak hab a tortán... pardon, az üstben...

Kék láng – *Váljunk el!*

csoportvezető *Székely István*, rendezte *Bokolisz Cynthia Zoé*

Kétszemélyes „életjátékot” láttunk. Sok-sok problémával. Ezeket nem részletezem itt és most (a szakmai megbeszélésen, a csoportvezető tanár előtt megtettük), mivel nem kérhetünk számon egy gyerek-írótól-rendezőtől valóságos figurákat, komoly dramaturgiai ismereteket, pontos színpadi helyzeteket. Nem az ő hibája, hogy közhelyes és megvalósításában is hiteltelen lett a játék – a két játészó minden figyelemreméltó igyekezete és tehetsége dacára.

17-es csoport – *A fülemile*
rendezte *Kállai Ibolya*

Az előadás jó példa arra, hogyan lehet egy sokszor feldolgozott irodalmi művet „szűzi módon” megközelíteni; mintha még sosem láttuk volna. Apró meglepetéssel, jó kis körjátékkal indul az előadás, pergő ritmusban, felszabadultan, jókedvűen, hitelesen.

17-es csoport, Budapest – *A fülemile*
Kaposi László felvétele

Tökéletesen figyelnek egymásra, akció-reakció eleven hatását érzékelhetjük. Időnként kicsit elszabadul a balhé, de nem válik féktelenné – az esetlegességek plusz izgalmakat csempésznek a játékba. Egészen ki-

váló ötlet, ahogy az ismert történet bizonyos fordulatait a több variációban visszatérő mondóka-szöveget halandsának használva interpretálják, és mindvégig lenyűgöző az elevenség, csibészség – ami ugyanakkor komoly összjátékkal, egymásra figyéléssel párosul. Érződik a játék mögötti sok hasznos játék-munka, műhely-improvizáció, a biztos kezű vezetés.

Hegyhát Színpad – *Népmesecske – népmesefüzér*
rendezte *Cziczó Attila*

Az elején nagyon furának tűni, hogy a csoportvezető sokkal nagyobb szerepet vállal az előadásban, mint az elvárható (kívánatos?) volna. Aztán kiderül, miért. A csoport tagjainak szüksége van az ő állandó jelenlétére, biztatására. A bizalom olyan megtartó erejét érzékelhettük meg előadás alatt, ami a pedagógiai munka szépségének fényes bizonyítéka. A szakmai megfigyelő elejtette tollát, együtt nevetett és izgult a játék sikeréért a gyerekekkel. A csoportvezető védte, óvta – és mégis a szabadság szédítő élményével ajándékozta meg – a gyerekeket, akik nyitottan (és sérülékenyen) adták a maguk teljességét a játékhoz. A nézők pedig hihetetlen empátiával és örömmel fogadták a teljesítményt, gyöngyöző kacajjal vették a poénokat. Regős János a szakmai megbeszélésen izgalmas performance-ként értékelte a látott előadást, magam jóval tétovább voltam, vagyok színházi értékeinek megítélésben. Pedagógiai hasznát, figyelemreméltóságát illetően azonban nincsenek kétségeim, s örvendének, ha minél többen találkozhatnak a játékosokból sugárzó boldogsággal. Kell ennél jobb vég?

Tóth Zsuzsanna

Győr

Győr-Moson-Sopron, Zala, Vas és Veszprém megye legjobb gyermekszínházi találkozott május 20-21-én Győrben a Pattantyús Ábrahám Géza Ipari Szaközépiskolában és Általános Művelődési Központban. A fesztivál áttekintést nyújtott a négy megye idei terméséből, számot adva a hosszabb ideje működő, illetve a mozgalomba újonnan bekapcsolódó műhelyek munkájáról.

Az egyik legérdekesebb új fejlemény, hogy mint ha ismét érintkezési pontok nyíltak volna a néptáncmozgalom és a gyermekszínház között. Már a Komárom-Esztergom megyei találkozón (mely Tatabányán került megrendezésre) találkoztam olyan gyermektánc csoporttal, amely a színház irányába tágitotta tevékenységét. A kisbéri Höcögő néptánc-együttes (*Az aranyszőrű bárány* meséjét adták elő; rendezte *Tálas Ágnes* és *Kis Zsolt*) a balassagyarmati regionális találkozóról bejutott az országos gálára is. A győri regionális találkozón pedig egyöntetű elismerést aratott a zalaegerszegi Fokla gyermekcsoport táncszínházi előadása, amely Móra Ferenc műve, *A kis bice-bóca* alapján készült (rendezte *R. Takács Mária*).

Az előadás egyik legnagyobb erénye, hogy a gyerekek nagy szakmai biztonsággal birtokolják a néptánc kifejezőkincsét, és ugyanakkor mindezt valóban színházi hatásokká képesek alakítani. Produkciójukban valódi figurák, remek szituációk jelennek meg. Ehhez hozzátartozik az is, hogy az előadás a néptánc alapú táncszínház legjobb hagyományait követi. Többek között megmutatkozik ez a dramaturgiai építkezésben: a produkció nem szó szerint követi az eredeti történet fordulatait, hanem mindezt a tánc nyelvére alkalmazva bontja ki. Különböző zenei- és táncszerepek jellemzik az órára várakozó falusi iskola diákjait. Remek a tanár belépője és első tánc is, amely azonnal tekintélyt teremt. Remek ötlet a feleltetés táncal történet elmesélése is: a tanár afféle előtáncosként különféle lépésanyagokat kínál fel a diákoknak, akik közül az bizonyul jó tanulóknak, aki nemcsak átvenni képes ezt, hanem a maga kifejezőmódjára alakítani (azaz a maga módján cifrázni is tudja a mintaként bemutatott táncot).

Az előadás ott veszít egy picit érdekességéből, ahol a táncos kifejezőmód helyét a történet helyzetének közvetlenebb megjelenítése veszi át. Ekkor a tánc nem önálló alkotórészként jelenik meg, a helyére lépő mozdulatok és gesztusok pedig nem vállalkoznak többre, mint a történet illusztrálására. (Ilyen pl. a kis bice-bóca „kiutálása” a közösségből. De az sem táncal van elmesélve, ahol megfordul ez a helyzet: amikor az otthoni ebédjükről elcsent ételeket hozzák az iskolában hagyott, ezért éhesen maradt kis bice-bócának az osztálytársak.) Az összhatáshoz képest ezek a részletek azonban csak apróbb hiányérzeteket hagynak, mert a produkció egésze mégis önálló nyelvet beszélő, a táncot szuverén kifejezőeszközként alkalmazó előadás.

Ugyancsak rendkívül emlékezetes előadás volt a murakeresztúri Cincogók apró gyerekekből álló csoportjának néhány perces előadása is (rendező *Delyné Csere Andrea*). Ők Páskándi Géza *Az okos egér* című meséjét adták elő. A verses szöveggel úgy bánt a csoportvezető-rendező, mintha egy szerkesztett játékot rendezne, s nem valamiféle történetet mesélne el. Így az apró, sokszor naiv gesztusok csak bizonyos hangsúlyokat jelölnek ki, s nem helyzeteket teremtenek. Így maradéktalanul érvényesülhet az, ami az előadásban a legmeggyőzőbb: a kisiskolások természetes színpadi jelenléte, elemi közlésvágya, magától értehető játékossága, bájos közvetlensége.

A régóta eredményesen működő gyerekszínházi műhelyek közül nagyon izgalmas produkcióval jelentkezett a pápai Kicsit szeleburdiák (rendező-csoportvezető *Németh Ervin*). Ők is Móra Ferenc alapján dolgoztak, a *Kuckó király* sajátos színpadi adaptációját hozták létre. Az előadás bátran elszakad a lineáris dramaturgia kényszereitől, nem akar folyamatos történetet mesélni, inkább afféle asszociatív szerkezetet alkalmaz, amely nagyrészt a fő sztori környezetét bontja ki: milyen helyszíneken miféle tevékenységek zajlanak a faluban, a gyerekek a maguk

játékaiba miként transzponálják a mindennapi tapasztalataikat.

Erős kollektív jelenlét, belső feszültség, színház sűrítés jellemzi az előadás legjobb részeit, amely számos lenyűgöző teátrális megoldást is tartalmaz. Ehhez képest a főtéma, Palkó áldozathozatalának története kicsit elnagyoltan jelenik meg. Egyrészt sokkal inkább a szavak szintjén, a hagyományosabb jelenségek keretei között, másrészt olyan teátrális jelek segítségével, amelyet az eredeti történetet nem ismerő néző nem feltétlenül ért meg.

Szintén régi csoportnak számít a győri Vadvirágok (rendező-csoportvezető *Répásiné Hajnal Csilla*), évek óta magas színvonalú előadásokat mutatnak be. Ezúttal az együttes egy korábbi munkáját, a Bartók Béla szövege alapján készült *Vadászkolindát* újították fel. A korábbi változathoz képest kidolgozottabb, számos részletében kibontottabb lett az előadás, amely alapvetően a rituális színház és a mozgásszínház elemeire épül. A Bartók zeneműben, a Cantata profanában kidolgozott téma a győri gyerekek előadásában a szabadság, a függetlenség vágyáról, és ennek eredményeként a családból való kiszakadásról szól. Legszebb pillanataiban artisztikus képek, intim helyzetek jellemezték az előadást, amely azonban nem volt képes a ballada minden fontos fordulóját hasonló erővel megjeleníteni. Néhol csak a külső forma jelent meg, máskor az erős belső tartalmak nem találtak méltó formára. Az azonban kétségtelen, hogy a gyerekek nagy-nagy odaadással vettek részt a játékban. Alapvetően az ő hitük tette hitelessé ezt a produkciót.

Szintén évek óta visszatérő szereplője a gyerekszínjátszó fesztiváloknak a csehimindszentí Pöttyös Hagyományörző Csoport (rendező-csoportvezető *Horváth Barnabásné*). Az együttes alapvetően falujuk régi, már-már elfeledett történeteit dolgozza fel (a csoportvezető gyűjtésében és lejegyzésében), úgy hogy ezek megjelenítése közben a régi élet képeit is felidéznek: egyrészt az egykori szokásokat, jellegzetes élethelyzeteket, másrészt azokat a népi játékokat, szokásokat is, amelyek meghatározóak lehetnek ebben az archaikus közösségben. Ezzel újra elevonné teszik azt a hagyományt a gyerekek, amely legfeljebb már csak az idősebbek emlékezetében él.

Míndez azt is jelenti, hogy több összetevőből álló, igen bonyolult színpadi anyagot kell a csehimindszentiek előadásaiban a rendezőnek kezelnie. Igazán emlékezetessé azok a produkcióik váltak, amikor az összetevők egymást erősítik: ha az életképekből természetesen nő ki a történet, a történet hangsúlyos pontjaira magától értetődően erősítenek rá a felidézett népi játékok.

Ez az összhang azonban nem minden esetben születik meg. Mostani bemutatójuk, az *Ördögszerető* ellentmondásos fogadtatásban részesült. Miközben remek az alapötlet (a falusi közegben még ma is fontos babonás hiedelmekről, többek között az ördögösségről kezd mesélni a produkció), és sok emlékezetes részlete is van a játéknak, a történet legfonto-

sabb mozzanatait inkább csak elmeséli s nem megjeleníti a produkció. Így a túlságosan sok narratív elem kissé statikussá teszi a játékot, amelyet nem tud igazán jól ellenpontosítani az életképi mozzanatok és a népi játékok mozgalmassága. Most mintha a történetmesélő részek és a hagyományt felidéző mozzanatok nem igazán alkotnának egymással szerves kapcsolatot.

Jó színvonalú előadással jelentkezett a székesfehérvári Pathália gyermekszínház kör (rendező *Kozáry Ferenc*). Gyurkó László darabját *A búsképű lovagot* adták elő (a majd' másfél órás produkciót harminc percesre húzva). Lehet, hogy a darabválasztás egyik inspirálója az volt, hogy két remek gyerekszínház állt rendelkezésre a csoportban, akik nem csak alkalmilag képesek felidézni az emblematikus figurákat, Don Quijotét és Sancho Panzát, hanem lelkiileg is képesek azonosulni velük. Ugyanakkor erősnek tűnik a csoport egésze is, amelyből érdekes színjátszók tudnak belépni egy-egy szerepbe, de legjobbnak akkor tűnik a társaság, amikor afféle kórusként (tömegként, háttérszereplőkként) vesznek részt a játékban.

Jó az előadást keretező vásári helyzet is, amelyet remekül irányt a Kikiáltó mint játékmester. Kár, hogy időnként nincs igazán dolga: kívül kerül a helyzeten és csak formálisan vesz részt a játékban. Egyetlen ponton kelt lényeges hiányérzet a székesfehérvári produkció: nem világos, hogy a gyerekek miért játszószák el Don Quijote történetét. Mit akarnak vele mondani? Mi a véleményük róla? Mit jelent a Don Quijote-ség 2006-ban egy hangsúlyozott kamasz nézőpontból.

Szinte lehetetlen feladatra vállalkozott a győri Álomcsapat (rendező *Bank Zsuzsanna*), amikor Molnár Ferenc *Liliomjából* készítettek előadást (átdolgozó *Károly Szabolcs*). Az előadás a darab keresztmetszetét adja, a leglényegesebb jeleneteit erősen lerövidítve. Így azonban épp az látszik eltűnni az alpanyagból, ami Molnár Ferenc szövegét élte, nevezetesen a bőbeszédűség és a kimondhatatlan kontrasztja, amelyben a szereplők sokat „évdönek”, veszekednek egymással, de azokról az érzésekről, amelyek szétszakíthatatlanul egymáshoz fűzi őket, nem képesek beszélni. Az előadás emiatt minden helyzetet kicsit egyértelműbbé tesz, mint az eredeti darabban, de ezzel nem hogy világosabbá, inkább ködösebbé válnak a szereplők motivációi (hisz az egyértelművé tett cselekvéseik között rengeteg ellentmondás támad). Ugyanakkor nem győz meg a játék arról sem, hogy ezt a darabot 14 év körüli gyerekeknek kell eljátszani. Ehhez talán – szerkezetében, mondanivalójában is – merészebben kellene elszakadnia az eredeti darabtól, így valóban azokról a problémákról lehetne beszélni vele, amelyek a kamaszokat izgatják.

A szlovákiai Nagymegyerről érkeztek a Megyerkőcök (rendező *Nagy Valéria*), akik *Puff... és a lányok* címmel mutattak be előadást. A társaság eredetileg a Pál utcai fiúk modern feldolgozására készült, de a fokozatosan megszülető alapanyag lassan túlnőtt az eredeti terven. Egyre inkább a gyerekek mindennapjairól, egymás közötti rivalizálásáról, társkapcso-

latairól kezdett szólni. De arra már nem volt idő, hogy az elkészült jeleneteket újragondolják, határozott szerkezetbe állítsák, így meglehetősen esetlegesnek tűnik a produkció, amely sok emlékezetes részlete mellett jó néhány üresjáratot is tartalmaz.

Peremartonról érkeztek a Színimanók (rendező *Fésüs Éva*), akik Lázár Ervin *A kék meg a sárga* című meséjét bontották ki – talán túlságosan is komolyan véve a naiv mesét. Az eredeti szöveg egy kék meg egy sárga festékpöttyről szól, akik rövid vita után egy zöld foltta olvadnak össze. A peremartoniak olvasatában mindez az előítéletekről szól. Hosszas jelenetek bontják ki azt, hogy a kékek, illetve a sárgák iskolájában hogyan tagadják meg a másik szín létét, hogy ezekben a világokban milyen törvények tiltják a másik színnel való érintkezést, hogy a családokban mi-féle előítéletek generálódnak. Fontos kérdések ezek, a színház nyelvén is beszélni kell róluk, de talán nem ilyen elvont, ennyire elvi síkon, mint ahogy ez az előadás teszi. Így a probléma csak tantörténetként járható körül, amelyre mindenkinek hasonló válaszai lehetnek. Csak épp azokat az irracionális motivációkat nem sikerül az előadásnak becserkésznie, amelyek valójában irányítják az előítéletes helyzeteket, rasszista megnyilvánulásokat – még a kamaszok között is.

A Csepregi Színjátszók *Mátyás király és az igazmondó juhász* történetével jelentkeztek (átdolgozó-rendező *Németh Andrea*). A csoport tagjai sok ötletet és játékoságot vittek az előadásukba. A szereplők odaadó résztvevő voltak a produkciónak. De a helyzetek alaposabb elemzése és a figurák pontosabb kidolgozottsága színvonalasabbá tehetné a játékot.

A hegykői Maskara együttes (rendező *Piacsek Erzsébet*) egy *Fésüs Éva*-mese adaptációjával jelentkezett. Nagyon sok energiát fektettek a játszóba a játékba, talán kicsit többet is a kelleténél, mert a lendületük időnként feloldotta a szituációk határait, kissé kavargóvá alakította a meseszöveget. A néző sokszor csak kapkodta a fejét a viharosan pörgő történetet figyelve. Az átgondoltabb, részletesebb szituációelemzés sokat segíthetett volna abban, hogy az alaptulajdonságokon túl a szereplők összetettebb jellemvonásaira, motivációira is fény derüljön.

Tizenegy produkció mutatkozott be az észak-dunántúli regionális találkozón. Ha az átlagszínvonal nem is volt kiugróan magas, jó néhány színvonalas produkció emlékével távozhattunk Győrből.

Sándor L. István

Kecskemét

Bács-Kiskun, Békés, Csongrád és Jász-Nagykun-Szolnok megye legjobb gyermekszínházi találkozta április végén a Kecskeméti Ifjúsági Otthonban. A jó színvonalú regionális döntőn nemcsak a hangulat volt remek, hanem a kísérő programok is érdekesnek bizonyultak. A fesztiválon évek óta eredményesen

dolgozó, már országos hírű gyerekszínházi műhelyek előadásait éppúgy láthattuk, mint viszonylag új csapatok bemutatóit.

Az egyik legizgalmasabb produkciót ezúttal is a szabadszállási Lajtorja csoport mutatta be. *A Török László* vezetésével működő csoport most is nagyon jó közönségnek tetszett, amely előadásait alapvetően a kollektív jelenlétre, az együttjátszás erejére építi. Ugyanakkor izgalmas színházi személyiségek is kivilantak a csoportból – az előadás jellegének megfelelően akár egy-egy pillanatra is – hogy egyéni színekkel gazdagítsák a játékot. De bemutatóikból az is kiderül, hogy a csoport műhelymunkája nemcsak egy adott előadás színpadra állítását szolgálja, hanem a téma több szempontú körüljárását is. Így a Lajtorja produkcióiban az is evidencia (ami a gyerekszínházi együtteseknél viszonylag ritka), hogy a csoportnak mondanivalója van: nemcsak egy mesét, történetet jelenítenek meg, hanem ennek segítségével a világról, önmaguk helyzetéről kialakított véleményüket is.

Ezúttal Kóka Rózália gyűjtéséből összeállított csángó mesefüzért mutattak be. „*Az ember élete*” egy normális világ utáni vágyról szól, hogy a megbolydult, megbolondult viszonyok között is eligazodhasson az ember. Minderről persze nem súlyos komolysággal, hanem könnyed játékosággal (és némi ironiával) esik szó az előadásban. Török László rendezése ezúttal is – mint ahogy korábbi munkáiban megszokhattuk – kreatív módon viszonyul a gyerekszínházi konvenciókhoz. Egyrészt dramaturgiai bátran él az asszociatív megoldásokkal, másrészt formailag is tárogatni igyekszik a színpadi kifejezőmódot.

„*Az ember élete*” lényegében három részből áll, amelyeket tematikailag illeszkednek egymáshoz, illetve összekapcsolják őket a dalok, amelyek újabb asszociációkat nyitnak meg. Az első rész – pontosabban a keret, amelynek a visszatérése inkább csak gesztus értékű – lényegében egy teremtéstörténet, amelyet alapvetően mozgásszínházi eszközökkel jelenít meg a társulat. Ezután két mese következik, mindkettő ismert történet izgalmas változata. Az egyik a selyp lányokról és a hibáikról mit sem tudó kérő találkozásáról szól, a másik pedig a balga emberről, aki a környezetének minden rosszálló tanácsát igyekszik szó szerint megfogadni, így egyre képtelenebb helyzetekbe keveredik. A mulatságos szituációkhoz ötletgazdag játékot társítanak a szabadszállásiak, jól élve a színpadi képek és a mozgásszínházi elemek használatával, illetve a zenei és az akusztikai megoldásokkal is.

Szintén évek óta figyelemre méltó munka folyik Felsőszentivánon is. *A Kalmár János* vezette Kísérleti Színpad minden évben eljut a regionális döntőre, sokszor az országos találkozásra is. Felsőszentivánon is a műhelymunka tűnik a legfontosabbnak, amelynek eredményeként erős közösség születik, amelynek tagjai – előadásaik tanulsága szerint – rendkívüli elánal vetik bele magukat a színpadi munkába is. De azt sejttem, hogy ez csak a közösség életének egyik összetete-

vője lehet. Az éneklések, daltanulások, hosszú beszélgetések, az együttlét egyéb formái legalább olyan fontosak lehetnek számukra, mint egy előadás készítése, illetve az ezt megalapozó gyakorlatok.

Kalmár János szerintem az ország egyik legjobb csoportvezetője, aki már több nagyszerű társaságot is bemutatott a különböző gyerekszínházi találkozókra. Számomra úgy tűnik, hogy „Kalmár tanár úr” csoportvezetői énjé néha vitatkozik a rendezői énnel. Miközben az utóbbi több előadásában is bizonyította már, hogy különösen jó formaérzékkel rendelkezik, van készsége valamiféle stilizációs nyelv kidolgozásához, az előbbi sosem engedte, hogy az előadás nyelve valamiféle kalodaként korlátozza a csoport munkáját. Hiába kívánnák az esztétikai megszokások, hogy az előadásban felvetett színházi megoldások átfogó szabállyá épüljenek, a csoportvezetőnek elsősorban az a fontos, hogy a gyerekek úgy érezzék, ott-hon vannak a színházi megoldások, hogy megtalálták helyüket a játékban, örömet lelnek abban, amit (és ahogyan) csinálnak. Ezért a szigorú rendező néha visszavonul, hogy ne veszélyeztesse a csoportvezető munkáját.

Bizonyos értelemben ez történik legutóbbi előadásukban is, *A szoborlányban* is, amely Kolozsvári Grandpierre Emil műve nyomán keletkezett. Miközben több remek ötlet, figyelemre méltó formai megoldás van a feleséget kereső királyfiak történetében (emlékezetes például a temetőbeli tűznek, illetve elhamvadásának a megjelenítése), az előadás néhány részlete nincs hasonló stilizációs szinten elgondolva. Például az egyik fiú választottjának, a szoborlánynak a megjelenítésére, illetve emberré való visszaváltozásának megmutatására a legkézenfekvőbb megoldást választja az előadás. Pedig egy ügyes formai ötlet (amely a mozdulatlanyságon, illetve az egyszerű átöltözésen túl) sokat segíthetne a történet értelmezésében: miért is őt választja a királyfi, ki is ő valójában, és mi történik velük (a személyiségükkel és a kapcsolattal), mikor végre egymásra ismerhetnek.

Ugyanakkor a felsőszevéniaiak mostani előadásból is süt, hogy a színháziak rendkívül jól érzik magukat a színházi energiákban, tele vannak játékos energiával. A Kísérleti Színház munkáinak mélyén mindig érződik valami vásári hagyomány, jó értelemben vett ripacsériára, amely néha-néha túlzásokra is ragadtatja a játékosokat. De erre ügyesen épít a csoportvezető, a játék motorjaként használja mindezt, miközben a rendező be-be-csukja a szemét.

Évek óta emlékezetes előadásokkal jelentkezik a makói Tücsök csoport is. *Könyáné Miklós Erzsébet* és *Dr. Tamásné R. Nagy Klára* alsó tagozatosokkal foglalkozik. Akár szerkesztett játékot készítenek, akár mesét alkalmaznak színházi formában, mindig hasonló eredményeket mutatnak: a kicsik magától értendően természetességgel, elszánt közlésvágygal, a megmutatkozás elemi örömeivel vesznek részt a játékban. Miközben nagyon erős közösséget látunk, sok-sok apró személyiség is figyelmet, szimpátiát kelt maga iránt.

Ez történt idejű előadásukban, a *Tikirikitakarak* című szerkesztett játékban is. A Simkó Tibor versei-

ből összeállított anyag alapvetően az iker- és áliker szavakra épül, így már a szöveg is tartalmaz egyfajta játékos elemet, amelyet az előadás tovább erősít. A versekhez kapcsolódó térformák, ritmusjátékok, vagy épp a helyzetekre utaló apró, játékos gesztusok sosem önmagukért érdekesek, nem a verseket illusztrálják, hanem alapot teremtenek a játékos örömteli színházi jelenlétéhez. Az előadás rendezőileg pontosan végiggondolt kompozíciójának végeredményben egyetlen célja van: megjelenési formát, irányt adni a játék természetes örömeinek, amely oly magától értendően tűnik egy kisiskolásokkal készített produkcióban, de valójában csak szívós csoportmunkával teremthető igazán meg.

A viszonylag új csoportok között nagy figyelmet keltett a kecskeméti Kékingesek csapata, akik *A szerecsenkrajcár* címmel egy magyar népmese sajátos adaptációját készítették el. A színházi változat a Kecskeméti Dramatikus Játzóköri színházban született, ahol tanárok és gyerekek játszanak együtt, úgy hogy a mindenki által ismert körjátékos elemeket egy-egy mese fordulataival kapcsolják össze. A jelenetek improvizációk segítségével alakulnak, épülnek, a szerepeket vegyesen alakítják a Játzókört felnőtt tagjai, illetve a játékba alkalmilag vagy visszatérően bekapcsolódó gyerekek.

A Kékingesek produkciója a Játzóköri színházban kikerült megvalósításokra épül. Ebben az előadásban is szabadon váltakoznak a körjátékos elemek és a történet megjelenítését szolgáló jelenetek. Ugyanakkor az előadást nemcsak ez a sajátos forma teszi érdekessé, hanem az a játékos, lendület is, amely a csoportot jellemzi. Meg azok a jó képességű színháziak is, akik azonnal figyelmet keltenek maguk iránt. Elsősorban a vörös vitézt játszó fiú ilyen. De emlékezetes a király figurája is. (Az előadásnak egyetlen fontos hibája van: nem igazán irányítja a főhősre a figyelmet. Az ő jelenetei sem rendezőileg, sem színésziileg nem igazán erősek, így felborul az előadás belső egyensúlya, hisz az ellenfélnek nagyobb a színházi súlya, mint a hősnak.)

Több, évek óta kitartó munkát végző csoport is új előadásokkal mutatkozott be a kecskeméti találkozón. A klágyai csoport (rendező-csoportvezető *Horkics Erika*) a *Csongor és Tündét* állította színházi formába. A gyerekekről sugárzott, hogy értik a darabot (biztos alapos előkészítés, feldolgozás előzte meg a színházi munkát), jól (értelmesen és érthetően) mondták a szöveget, amelyet számos izgalmas mozgásszínházi megoldással kapcsoltak össze. De a szituációk kidolgozására már nem volt mindig mód, mert fél óra alatt száguldott végig az előadás az öt felvonásos művön, hűségesebb keresztmetszetet igyekeztek adni róla, a húzással egyetlen lényeges mozzanatról sem mondtak le.

Elszántság, odaadás, lelkesedés jellemzi a bajai Nagy Duna csoportot (rendező-csoportvezető *Szlavikócs Ferencné*). Ezúttal azonban nem volt igazán szerencsés az anyagválasztásuk. Tordon Ákos mese-regényét dolgozták fel. Több fölösleges szál, illetve

nem célirányosan haladó epizód is maradt az adaptációban, így nem teremtett igazán jó játékkalkulát, ezt azonban a szereplők lendületes játékkal próbálták meg ellensúlyozni.

A kisebbek közül emlékezetes produkciót nyújtott a szentesi Apró zsiszik színjátszó csoport (rendező-csoportvezető *Ferentzi Katalin*). *Meg kén' házasodni* című előadásuk legény- és leánycsúfolókat gyűjtött csokorba. A két nem apró képviselői között ide-oda pattogott a szólabda: kaján örömmel, játékos elszántsággal vívták meg egymással színpadi küzdelmüket. A nagyobbak azonban már nem voltak ennyire sikeresek. A Zsiszik színjátszó csoport (rendező-csoportvezető itt is *Ferentzi Katalin*) Arany János *Rózsa és Ibolya* című verses meséjét adta elő. Sokszor a szöveg foglyai maradtak, nem sikerült igazán színpadi anyaggá adaptálni azt (vissza-visszatértek narrátorok alkalmazására is). Ebből egyfajta nehézség született, amelyet ellensúlyozandó mai utalásokat tartalmazó játékörvekkel zsúfolták tele az előadást (pl. a kalácsot mond a szöveg és pizzát hoznak). De ezek az utalások túlságosan direkttek, s nem elég szellemesek ahhoz, hogy igazi lendületet adjanak a játéknak.

Túlságosan túlbeszélte, és ezért kissé hosszadalmas és nehézkes lett a dévaványai Ványai csepürágók előadása (rendező-csoportvezető *Boldis Julianna*) is. Pedig az alapötlet remek: egy kamaszfiú szemével látjuk a lánytestvéreit (vannak vagy tizen), akik markánsan eltérő karaktereket, különböző kamaszmentálisokat jelenítenek meg. De a változó erejű jelenségeket a közös témán túl nem tartja össze semmi, így kicsit öncélúakká válnak az ötletek.

A ruzsai Benedegúzok csoport (rendező-csoportvezető *Majorosné Baráth Márta*) La Fontaine nyomán készített előadása – ahogy a címe is mondja – *Állati embermeséket* jelenít meg, azaz olyan történeteket, amelynek figurái – még ha állatok is – valójában emberi szándékokat és karakterjegyeket jelenítenek meg. Miközben a térformák pontosan teremtették meg a szituációkat, a jellemvonások érzékeltetésére már nem minden esetben jutott elég energia.

A kamaszok világa jelent meg a szegedi Göndörödik, nem tetszik? színjátszó csoport (rendező-csoportvezető *Dr. Rummel József*) előadásában is. Az *Ami az adásból kimaradt* arról szól, hogy a fiatalok hogyan látják a világot, elsősorban a média tükrében. „Az én világom nem ilyen” – hangzik fel újra és újra az előadásban az állítás, de a kissé oratóriumszerű forma nem teszi lehetővé, hogy a játékosok ne csak a tévés klisékről beszéljenek, hanem arról is, hogy valójában milyen is az ő világuk. Ha a felidézett közhelyeken túltekintenek, hogyan is látják a környezetüket és önmagukat?

Sándor L. István

Balassagyarmat

Balassagyarmatra három megye (Heves, Komárom-Esztergom és Pest) gyermekszínházi csoportjai közül tizenhárom nyert meghívást, csak Pest megyéből nyolc továbbjutó volt. A művelődési ház hosszúságú „nagyterme” sokkal intimebb közege volt a bemutatónak, mint például a szekszárdi művelődési ház nagyszínpada, ha éppen nem csábított el túl sok nézőt a kézműves foglalkozás vagy a falmászás; még telt-házak is voltak. Ugyanakkor egy-két nagy létszámú csoportnak kicsit át kellett rendezni előadását, hogy elférjen a kamaraszínházi méretű játszóhelyen.

A véletlen úgy állította össze a programot, hogy kisiskolások szerkesztett játékaival induljon a találkozó. Külön is érdemes szólni ezekről, de a fölösleges ismétlések elkerülése miatt érdemes kiemelni közös vonásaikat. Mindhárom játék igényes, korosztálynak megfelelő szövegeket fűz egybe, ezeket együttes akciókkal, játékokkal, néhol énekelve, néhol szöveget kitapsolva, néhol ritmizálva adják elő. Egyéni és kórusos megszólalás válja egymást. A párbeszédese részeket szituációba helyezve jelenítik meg. Mindhárom bemutatóban felszabadult, magas szinten együttműködni képes, jókedvű gyerekeket láthatunk a színpadon, aki végig tudták, és nagy odaadással tették dolgukat. Hiányérzet azért támadhatott a nézőben, mert egyik produkció sem kínál olyan drámai ívet, verseket összekapcsoló belső „történetet”, ami folytonos színházi történéssé tenné az érvényes és erős pillanatokat. A versetűdök kapcsolódása néhol esetlegesnek tűnik, nem indokolja hatásdramaturgiai szempont (kontraszt, párhuzamosság, fokozás).

A sort a magyarnándori Játékkuckó csoport nyitotta *Merre jár a Pál?* című, Tamkó Sirató Károly verseiből szerkesztett játékaival. Áradó jókedvükben, még a tablókban álló színjátszók is, végigmosolyogják, nevetgélnek az előadást, s ez a jó hangulat átsugárzik a nézőtérre. A gyerekek által megformált képek, néha csak illusztrációk (ilyen a boltajtó), máskor gazdagítják a szöveg jelentését, távlatot adnak a versnek (ilyen „Hajó Lajos” remek „távoli vizeken” hullámozó hajója). Jó érzékük van a stílusparódiához, a finomabb ironiához is: kitűnő az izlandi nemesi csatározások, a harcokat követő gyász groteszk megjelenítése (kár, hogy van egy kis alibi fakardozás is a jelenetben). *Györösiné Gyöngyösi Veronika* hálás szöveget talált a csapat két ikerlányának, hogy az ősi teatrális hatást – „ikerpár a színpadon” – kiaknázzák.

A nagy hagyományokkal rendelkező balassagyarmati Cseppek szép, erős atmoszférájú előadást hoztak a találkozóra. *Pajorné Molnár Magdolna* és *Tátrai Judit* finom eszközökkel teremt igényes képi világot. Farönkök tagolják a teret, ezekre kapaszkodnak, dőlnek, ezeken fekszenek, ülnek, állnak a gyerekek, így többszintes játéktér alakul ki, amelyben az erdő lakóinak találkozásai, viszonyai igazán plasztikusan jelennek meg. Kitűnő versmondók tisztán, szépen, képeket közvetítve, hangulatokat érzékeltetve mondják szövegüket. Nem egyszer kifordulnak a né-

zötér irányába – szavalnak. Igazi színházi pillanatok, akkor születnek, amikor valódi helyzetek, jelen idejű történetek elevenednek meg a szemünk láttára. Előfordul, hogy egy egyszerű ritmusjáték lesz színházi esemény (ilyen drámaisága van például az egyre fokozódó, majd kifulladásig csigaversnek). Megtörténik, hogy egy-egy versmondó szerepbe lép és belső történetessé teszi szövegét, ilyenkor jóféle színjátékot láthatunk. *A Tudok egy erdőt* nagyon igényes, nagyon esztétikus előadás, kicsit átgondoltabb dramaturgiai munkával még erősebb hatása lehetne.

A Zsák bolhák Kókútról érkeztek, ők vannak a legtöbben – egy egész osztály. Az ő produkciójuk, az *Ez is út – az is út* legfőbb értéke a közös akciók dinamizmusa. Néhány kis színjátékos többször lép elő a kórusból, valószínűleg ők a csoport motorjai, de mindenre jelenlegi tudásának megfelelő feladatot bíz *Sulyokné Nagy Tünde* rendező-tanár. Akik önálló akciókat kapnak, egyéniségükkel képesek feltölteni a szöveget, játékot. A szerkesztett játék fontos témája az utazás, talán ezért is rendkívül mozgalmas a produkció, egyetlen nagy nekiveselkedés, ami végig tart.

Egészen más, talán rögzösebb úton indul el *Kovács Éva* másodosokból álló csoportjával. *A csicsókai rém* című előadás megköveteli a Fóti fiókáktól, hogy szerepbe lépjenek, figurát teremtsenek, szituációkat építsenek, ne csak elmeséljék, meg is jelenítsék a történetet. Mindezt hét-nyolc éves gyerekekből álló csoporttal! A merész vállalkozás eredménye egy nagyon értékes, érdekes, de kicsit fésületlen előadás. Fantasztikus, színes, energikus karaktereket formálnak meg a színjátékosok, akik ettől a korosztálytól szokatlanul gazdag eszköztárral dolgoznak. Számos izgalmas, élő szituáció teremődik a remek alakok között-által. Ez mintha föl is emésztené a gyerekek figyelmét, talán ezért nem jut energiájuk a cselekmény gördülékeny lebonyolítására. Nem egy kiállítás, indokolatlan szünet, önkéntelen törés zökkenti ki a nézőt. Lehetséges, hogy egy külső segítő – akár a csoportvezető – jelenléte és irányítása – mondjuk a jeleneteket elválasztó, gyerekeket segítő, tempót meghatározó zenék, effektek beadása – összerántaná az előadást, s így jobban érvényesülne az a színjátékos tudás, ami egészen kivételes ennél a korosztálynál. Érdemes lenne a csoport számára írt, nekik kitűnő játék-lehetőséget nyújtó mese alaphelyzetét (egy vakondon megakadó „bolond falut” mutatnak be) kicsit világosabban színpadra állítani, hogy azt ne visszamenőleg, a később lezajló eseményekből rakja csak össze a néző.

Kovács Éva felsős diákjai következtek, akik közös improvizációra épülő, a Hófehérke alapján készült, illúziótlan ellenmeséjüket mutatták be. Elszabadult ötletek, mindent megkérdőjelező poénok, mindent kifordító vad szkepszis jellemzi a bemutatót. Az előadás legfőbb erénye a kivételes minőségű, szélsőségességig túlzó színjáték, ami egyszerre volt könnyed és erőteljes. A totális expresszivitás elszabadítja a játékos fantáziáját, ugyanakkor a mindent

csúcsra járató intenzitás kissé megnehezíti a befogadást, hiszen az egymás követő harsány elemek kioltják egymást. Végül megpróbálják egy erős, szimbolikus jelenettel megcsendesíteni, elmélyíteni a játékot (a magára maradó Mostohát fekete lepelbe bújt árnyalakok kísértik), de ez a súlyos színházi pillanat már nem születhetett meg, mindent kifordító, fékezhetetlen játékoság hosszú percei után. Villanásnyi időre ugyan ezt megelőzően is találhattunk önmagán, vagy a parodisztikus tagadáson (ezt meg, ezt, meg ezt, de még ezt sem szabad komolyan venedd néző) túlmutató színházi megoldásokat, de ez kevésnek bizonyult. Ilyen emlékezetes momentum, amikor egyébként is kitűnő, igazi drámát is érzékeltetni képes Mostoha arca áttetsző selyemsálba feszülve eltorzul, szinte szétfolyik – elcsúfítja őt a gonoszság. Ha több valódi tétre, feszültségre, drámára mondanak igent akkor, az erős záró akció katartikus hatású lehetne. Így inkább csak elismerésre méltóan ügyes a játék.

Fóti Figurások – Egy hölgy disznóba szeretett
Perényi Balázs felvétele

Fótiak folytatták, de már a *Figurások*. Őket *Kis Tibor* vezeti. Egy fontos szereplő mégis színen maradt: a világ abszurditása. Kortárs gyermekverseket ígért a színlap, valójában a nonszensz irodalom félig-meddig fiatalokhoz szóló darabjaiból készítették előadást. A közel sem egyenletes színvonalú szövegeket nagyon igényesen állítják színre. A színházi eljárások, hatások, kifejezőeszközök, ötletek olyan pazarló

gazdagságával találkozunk a produkcióban, amivel három másikat meg lehetne tölteni. A stilizált erdőparaván mögül éneklő, zenélő, beszélő színjátékosok lépnek elénk, helyzeteket játszanak el élvezetesen, vagy hullámváz élőképekké állnak össze. Esetleg kesztyűbábok (tucatnyi) bukkannak, kandikálnak ki, zuhannak elénk a magasból vagy dalnak kórusban, vagy élőszereplőkkel társalognak. A háttér hasadékaiban arcok, testrészek tűnnek fel, előfordul, hogy ügyes animációt láthatunk kezekre komponálva (így szállnak például erdejünkben a lepkék). Mernek csendesek lenni, merik visszafogni energiáikat... Kivételes rendezői fantáziáról, kultúráról vall az előadás. Példaként csak egy emlékezetes találmányt idéznék fel: a csábító tehenészlány óriási mellei (tömések) állapotos hassá csúsznak miután elcsábult. Ezzel elveszti vonzerejét (melleit), megváltozik alakja, nőiesége, ahogy az egy terhességnél lenni szokott – el is taszítja őt lovagja. Ennél pontosabban, sűrítettebben bonyolult tartalmakat megfogni, aligha lehetséges. Mégis mintha a frenetikus játékból hiányozna valami. Talán a játszók teljes odaadása? Vagy a szövegeket történetté formáló dramaturgia? A játék tétje?

Kicsit ezt éreztem a Figurások következő produkciója, a szintén Kis Tibor által rendezett *Kalapács helysége* kapcsán is. A hiányt. Pedig kétségtelenül az általam idén látott produkciók messze legvirtuózabb darabja volt a stílusparódiának definiált játék. Páratlan – ez nem csak jelző, valóban nincs neki párja –, amit a csoport tagjai tudnak a színjátékról: a testi kifejezőeszközökről (mozdulatról, gesztusról, mimikáról), a különböző megszólalásmódokról (hangerőről, hangszínről, dallamról), az egyes kifejezőeszközök elválasztásáról (együtt játékról és ütköztetéséről), a színészi energiákról (a kieresztésről és visszafogásáról). Jól énekelnek. Páratlan a rendezői arzenál, amit felvonultat a produkció. Ámulatba ejtő színvonalon keltik életre a narratív szövegeket, dobnak fel néhány lepel segítségével, vagy egy-egy szereplőcsoport képbe rendezésével egy-egy helyszínt (három kitárt karú, félrefordított fejű, szenvedő arcú ifjú, s már kész is a templomot megidéző oltárkép). Elismerésre méltó eleganciával teatralizálják egy-egy nagy ötlet segítségével a nehezen színre vihető epikus cselekménymozzanatok sorát (mint például a harangkötélen való leereszkedést). Nagyszerűek a mozgásos részek (például verekedések), amiket Éless Eszter koreografált igazán nagy tehetséggel. Hogy mi hiányzik ebből a lenyűgöző produkcióból? S ami hiányzik, hiányozhat-e egyáltalán? Nem tudom. Talán az emberi tétek? Talán, hogy valami megálljon, miközben minden elmozdul? Talán, hogy a játék mélyebben igazolja a nemek cseréjét, vagyis, hogy fiú lányszerepeket, és viszont? Mindenesetre ebben a formában is olyan előadás a főtiaké, amit látni muszáj.

A *Girbe-gurba város* című játékban, Kiss Anna verseiből állt össze egy – többé-kevésbé követhető – történet a zsiros iparosok közé érkező komédiásokról, beléjük szerető iparosnékről, s a veszélyes románc „súlyos” következményeiről. Sajnos azonban az

inárcsiak előadásában nem sikerül elég plasztikusan felvázolni se az iparosok közösségét, se a színész trüppöt, így a közöttük feszülő ellentét is kidolgozatlan marad. A rövid versek éppen csak felvázolják a helyzeteket, s már le is zárják egy poénnal. Maga a cselekmény is nehezen érthető, így csak utólag, az produkciót követően tudja rekonstruálni a néző, hogy miről is szolt a jelenetekre széthulló előadás. Ez a tanácstalanság sajnos megakadályozza, hogy az értékes játék erényei igazán hatni tudjanak. Pedig a sokadik inárcsi színjátékos nemzedék sokadik csoportja szemmel láthatóan éppoly jól képzett, remekül irányított csapat, mint a korábbi nagyszerű gárdák. Pedig *Kovácsné Lapu Mária* nagy tudásának, ami az ország egyik legkiválóbb rendező-tanárává teszi, számos nyoma felfedezhető a produkcióban (szellemes díszlet, jó színészvezetés, egy-két nagy játékötlet).

Volt inárcsi színjátékos, *Balogh Ferenc* rendezte egy másik inárcsi csapat *Ez nem gyerekjáték* című előadását. Egy-két évvel fiatalabbakról szóló svéd gyerekverseket töltenek fel nagyon érzékenyen „komolyabb” tartalmakkal a gyerekkorból kilépő hetedik-nyolcadikosok. Az eredmény lehetne akár gügyögő édelgés, hamiskás tetszelgés is, de olyan hitelesen, minden kitettség nélkül tolmácsolják ezeket a nem nekik való szövegek, hogy hinni tudunk játékkukban. Természetes hangon – a saját hangjukon – szoltálnak meg. Bátor esetlenség jellemzi munkájukat. Nem uralják a kifejezést, hanem dolgoznak rajta, ahogyan egy hasonló korú ember dolgozik önmagán, és ez nagyon szimpatikus. S valóban nem kis merészség van abban, hogy mindezt a nézők előtt teszik. A sebzettség, gyermeki kiszolgáltatottság, egyedüllét élményeit fogalmazzák meg. Összetettebb, mélyebb, felzaklatóbb helyzeteket ezzel a közvetlenséggel nem lehetne ábrázolni, de ők szerencsére meg se próbálják: alapérmek, egyszerű színpadi nyelven, eszköztelen színjátékkal. Van azonban ebben a puritán formában is néhány elem, amit érdemes lenne átgondolni. Ilyen a jeleneteket ellenpontozó, aláfestő sok-sok gépzene. Ez legbántóbban az előadás zárlatában hat, amikor egy érzelmes számra énekelnek rá nagy-nagy átéléssel. A vallomásos tartalmak közlésére a teljes play back aligha alkalmas.

A nem olvasó gyerekeket terembe zárja Metafora, a fellázadó magyartanár. A Sulifogdában sorra megjelennek a gonosz mesehősök, hogy igazukat bizonygassák. A véletlenül kiejtett név tulajdonosa dörgéshangot, sötétet követően feltűnik a színpadon, hogy eldiskuráljon a tanulókkal. A *Pimasz kamasz* előadása is ellenmese, mint a Hófehérke, az illúziók elvesztéséről, a mesevilág szétbontásáról szolt. A kicsit túllírt jelenetek, kicsit nehézkes, poénra kihegyezett szövegek, kicsit mechanikus és kiszámítható dramaturgia (valószínűleg annyi mesehős érkezik, amennyi csoporttag szerepet kellett kapjon) dacára életteli játékot láthatunk. Sokszor ugyan a poén kedvéért túlfeszítik az ellentmondást, ami a jelenkor jelenségei és a mesevilág között feszül, máskor viszont olyan képtelen helyzetek kerekednek a realiztikus

osztályteremben jelmezben tébláboló mesehősök konfliktusaiból, hogy magával ragad az előadás humora. A leszerpelt mesefigurák színen maradnak, dolguk nemigen akad, jobb esetben úgy tesznek, mintha jelen sem lennének, máskor a cselekménytől teljesen függetlenül félig civilben eldiskurálgatnak. Az utolsó színre varázsolt alak Lucifer a Tragédiából. Elegáns fekete zakójában, oldalra fésült hajával, hideg modorával megnyerő temetkezési vállalkozóra emlékeztet. Madách bölcsességé híresült mondatait mondja, ezek mégis jobban illeszkednek a szituációkba, jobban mondhatóak, mint a „saját szövegek”. Lucifer maga a tudás profán templomában bókászó kétség („A tett halála az okoskodás”). A szituáció gondolatiságával, finom humorával magasan a többi helyzet fölé emelkedik. Remek. Kitűnő még a darabot záró szürreális kavalkád, ahol egy vígjátéki alaphelyzetet feszítenek ki bátran. Mindenki látja a jelmezes alakokat, csak a visszatérő Metafora tanár úr nem. Ez nem szövegpoénok sora, hanem kitűnően kijátszott helyzetkomikum, a legpimaszabb fajtából.

A vasárnap délelőtti programot a Höcögő néptánc együttes nyitotta, akik első színjátszó előadásukkal rögvést eljutottak a regionális döntőre (sőt még onnan is tovább, de ezt akkor még nem tudhattuk). A különböző korú táncosokból álló csapat *Az aranyszőrű bárány* történetét mesélte el – szóban, jelenetben és táncban. Nagyszerű, négy hangszerest felvonultató élőzenekar kísérte érzékenyen az előadást, amelynek legerősebb eleme természetesen a „táncdráma” volt. Merthogy valódi drámai események történtek meg a koreográfiában: gazda és legény szerződés-kötése egy párosban; a bárányok megszámlálása, az összetapadt alakok kényszerű tánca a király előtt egy-egy csoportos táncban. Jó volt a mesélő, aki kedvvel, ízesen beszélt hozzánk, így valódi kapcsolatot tudott teremteni a nézőtérrel. A csoportvezetők, *Tálas Ágnes* és *Kis Zsolt* jó érzékkel oldottak meg számos színházi problémát, de törvényszerűen beleszaladtak néhány csapdába a jelenetek színrevitelénél. Előfordul illusztráció, vagy mondom-mutatóm játék, táncval összeresztett alibi cselekvés, felesleges „mesejáték” kellék (karton pajzs és sisak a királyi udvarban). Összességében viszont egy nagyon szerethető, lendületes, jó humorú, a táncot és szövegmondást jól elegyítő előadással érkezett a színjátszás világába a Höcögő.

Az inárcsiak *Keszekusza álmok* című összeállításában ezerszer hallott Weöres Sándor versek nyernek izgalmasan új jelentést, számtalanszor látott akciók, közös játékok telnek meg személyes tartalommal. Mitől lesz ez a szerkesztett játék színházzá az első pillanattól az utolsóig? Talán attól, hogy mondandójuk van ezekről, a szövegekről, pontosabban ezekkel a szövegekkel. Weöres „ütempróbái” a felső tagozatba lépő fiúk és lányok kapcsolatáról, a csúfolódás mögé bújó szerelemről, társkeresésről kezdenek szólni, de nagyon finoman, nagyon érzékenyen. A személyes érintettség, a nagy svunggal kijátszott titkolt

gondolatok felfűtik a cselekvéseket, még egy kitapsolt ritmusnak is finom erotikája van. A szövegek, a hozzájuk rendelt cselekvések drámai ívet adnak: a megpillantástól az elfogadásig, a zavarba ejtő „ismerkedéstől” a megnyugvásig jutnak el az alig tízperces produkcióban. Persze nagyon sérülékeny játék Kovácsné Lapu Mária előadása. Ha elillan belőle diák-szerelmek oldalpillantásokba, félszeg mozdulatokba, megremegő hangba rejtett megindító szépsége, nem lesz több, mint egy jól összerakott, ügyes szerkesztett játék. Vajon mindannyiszor visszaidézhető-e a csoda, amit Balassagyarmaton látunk? Nem tudom, remélem.

Csiribiri – Isaszeg, A kiskakas gyémánt félkrajcárja
Perényi Balázs felvétele

Kitűnő zárás volt isaszegi Csiribiri másodikos kis színjátszóinak előadás. *A kiskakas gyémánt félkrajcárjában* egy teljes osztály játszott kakaskát, basát, cicát, napot, kisvirágot, ajtónállót vagy csak darazsakat és lángnyelvet. Kitűnő szövegnek tűnt Donászy Magda verses elbeszélése: szellemes, gördülékeny nyelvezet, jó helyzetek, figurák. *Szécsényi Józsefné* csoportvezető egy ötvenes években kiadott kis füzetben talált rá, érdemes lenne talán újra megjelentetni, nagyon hálás alapanyagnak tűnt. Bár az is lehet, hogy a kitűnő játék mutatta ennyire értékesnek. Mert nagyszerű volt az isaszegiek produkciója. Lendületes cselekmény, pontos jelenetezés, világos térszervezés és időkezelés, odaadó csoportos jelenlét, kiemelkedő alakítások. Ritkán látni ennyire gazdag, energikus, sokszínű alakításokat ilyen pöttöm gyerekektől. A fontosabb szereplők megérik a közönség figyelmét és tetszését, meghallják nevetésünket, és egyre nagyobb kedvvel, egyre magabiztosabban játszanak. A török szultán egyre dühösebb, egyre jobban kiabál, belevörösödik haragjába, a Kiskakas egyre pimaszabb és dacosabb – összetűzéseik egyre feszültebbek és viccesebbek. Megindító, ahogy a Gazdasszony megöleli a hazatérő Kiskakast, kis barátnők ölelkeznek így, amikor egyikük már régen nem volt az oviban – szép és igaz pillanat. Az előadás ellenállhatatlanul szórakoztató.

Perényi Balázs